

Kronotaksa opatica samostana benediktinki sv . Roka u Rijeci

Medved, Marko

Source / Izvornik: **Croatica Christiana periodica, 2022, 46, 59 - 72**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.53745/ccp.46.89.4>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:444209>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-15**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)



UDK 272-789.2-055.2(497.561.1Rijeka)“1663/2021”(091)

272-9(497.5)“16/19”

<https://doi.org/10.53745/ccp.46.89.4>

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 4. svibnja 2021.

Prihvaćeno za objavljivanje: 27. kolovoza 2021.

KRONOTAKSA OPATICA SAMOSTANA BENEDIKTINKI SV. ROKA U RIJECI

Marko MEDVED

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Katedra za humanističke i društvene znanosti u medicini
Braće Branchetta 20, 51 000 Rijeka
markomedved@gmail.com

Benediktinke su prva ženska redovnička zajednica koja se pojavljuje u povijesti Rijeke. Od sredine 17. stoljeća do Prvoga svjetskog rata nalazile su se u samostanu uz crkvu sv. Roka u samom središtu grada. Od 1914. do 1948. godine žive u novoizgrađenom samostanu na Podmurvicama, koji potom dobiva i crkvu sv. Josipa, u kojoj je danas sjedište istoimene župe. U egzodusu Talijana nakon Drugoga svjetskog rata uz većinu klera i redovništva grad Rijeku napustile su i benediktinke. Našle su utočište u samostanu sv. Daniela u gradu Albano Terme, u okolici Padove. Benediktinke su sa sobom ponijele i samostanski arhiv, što je prouzrokovalo nepoznavanje povijesti tog samostana, važnog i za povijest školstva u Rijeci. Na temelju arhivalija samostanskog arhiva autor donosi kratku povijest samostana i kronotaksu opatica riječkih benediktinki od uspostave zajednice 1663. godine do danas.

KLJUČNE RIJEČI: *benediktinke u Rijeci, crkva i samostan sv. Roka, Pulska biskupija, školstvo u Rijeci, samostan sv. Daniela (Abano Terme).*

Uvod

Rijeka je u 17. stoljeću, prije negoli će 1719. godine dobiti status slobodne luke, dakle prije razvoja trgovine i industrije koji će uslijediti nakon toga, bila omanji habsburški grad smješten unutar gradskih zidina s oko tri tisuće stanovnika.¹ Središte crkvenog života grada koji je pod jurisdikcijom pulskog biskupa nalazi se u župnoj i zbornoj crkvi Uzne-

¹ Usp. Željko BARTULOVIĆ, »Neke lučke pravno-povijesne teme«, *Riječka luka: povijest, izgradnja, promet*, (ur. Ervin DUBROVIĆ), Rijeka, 2001., str. 107–116.

senja Marijina, gdje osim župnika stoluju kaptol i arhidakon. Najstariji redovnici u gradu su augustinci pustinjaci, koji se u crkvi i samostanu sv. Jeronima nalaze od 14. stoljeća do 1788. godine.² Katolička obnova u gradu obilježena je 1627. godine dolaskom isusovaca koji otvaraju prvu gimnaziju i visoku školu pri crkvi sv. Vida.³ Izvan gradskih zidina 1610. godine smještaju se kapucini, koji na Žabici grade samostan.⁴ Na Trsatu se od sredine 15. stoljeća uz svetište Majke Božje nalaze franjevci opservanti, ali je prostor istočno od Rječine sve do sredine 20. stoljeća u civilnom i crkvenom pogledu bio odvojen od Rijeke.⁵

Početak ženskog redovništva u Rijeci označen je dolaskom benediktinki 1663. godine, kojima se podiže samostan nekoliko metara od župne crkve uz već postojeću crkvu sv. Roka. Povijest benediktinki ostala je neistražena jer su redovnice nakon Drugoga svjetskog rata napustile Rijeku i nastavile život u Italiji, u samostanu sv. Daniela u gradu Abano Terme pored Padove. Sa sobom su ponijele i samostanski arhiv, što je onemogućilo istraživanje prošlosti toga samostana, važnog i za povijest školstva u Rijeci.

1. Historiografski *status quaestionis* – neistražena povijest riječkih benediktinki

Historiografija još nije na zadovoljavajući način obradila povijest samostana benediktinki sv. Roka u Rijeci.⁶ Razlog tomu leži u činjenici da su nakon tri stoljeća prisutnosti u gradu riječke redovnice nakon Drugoga svjetskog rata izbjegle u Italiju, gdje zajednica i danas živi. Zbog državno-političkog razvoja prilika nakon Drugoga svjetskog rata nije bila dovoljno istražena crkvena povijest Rijeke tijekom povijesti talijanske uprave, a to je značilo i gubitak memorije još dužeg razdoblja.⁷ Naime, otišavši iz Rijeke redovnice su sa sobom ponijele i samostanski arhiv, koji dopire do sredine 17. stoljeća. Temeljni hrvatski bene-

² Marko MEDVED, *Filius conventus Fluminensis. Augustinci pustinjaci u riječkom sv. Jeronimu*, Zagreb, 2020.

³ Miroslav VANINO, *Isusovci i hrvatski narod, sv. II. Kolegij dubrovački, riječki, varaždinski i požeški*, Zagreb, 1987.

⁴ Četiri stoljeća kapucina u Rijeci i Hrvatskoj 1610.–2010. *Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Rijeci 14. i 15. listopada 2010.*, (ur. Marko MEDVED), Zagreb – Rijeka, 2020.

⁵ O franjevcima na Trsatu vidi: Franjo Emanuel HOŠKO, *Na vrhu Trsatskih stuba*, Rijeka, 2007. Glede civilnog i crkvenog položaju Rijeke i Sušaka vidi: Željko BARTULOVIĆ, *Sušak 1919. – 1947.: Državnopravni položaj grada*, Rijeka, 2004.; Marko MEDVED, *Riječka Crkva u razdoblju fašizma. Nastanak biskupije i prvi talijanski upravitelji*, Zagreb, 2015.

⁶ Kao i u drugim pitanjima riječke svjetovne i crkvene povijesti, Ivan Kobler nezaobilazni je autoritet i za povijest benediktinki. Giovanni KOBLER, *Memorie per la storia della liburnica città di Fiume*, sv. 1, Trst, 1978., pretisak izdanja objavljenog u Rijeci, 1896., str. 122–127, 139–141. Pritom valja istaknuti da taj začetnik riječke historiografije još uvijek nije kritički obrađen. Tu se misli na genezu njegove trosveščane povijesti Rijeke, koja je napisana uz obilno korištenje pisane ostavštine riječkog povjesničara Josipa Ludviga Cimiotti-Steinberga. Cimiottijev je rukopis rabio Kobler ili priređivač njegove posthumno objavljene povijesti Rijeke, najvjerojatnije Aladar Fest. Cimiotti je o riječkim benediktinkama pisao u br. 48 »Templum s. Rochi cum coenobio usibus virginum ordinis s. Benedicti adaptantur a. 1663«, br. 49 »Virgines claustrales ordinis s. Benedicti ad coenobium Fluminense per Franciscum Chnesich fundatum solemniter introducuntur a. 1663« i br. 50 »Alia quapiam praedictas virgines claustrales concernentes notitia communicantur«, unutar VI. poglavlja *De incolis et de sacra*, pododsjeka B *De re sacra*. Ludovico Giuseppe CIMIOTTI-STEINBERG, *Publico-politica Terrae Fluminis S. Viti adumbratio historice ac diplomatice illustrata*, Sveučilišna knjižnica u Rijeci, Fond Rara, inkunabule i rukopisi, A.189, I.

⁷ Tek je godine 2015. izdano djelo kojim se u kolektivno sjećanje uključilo višenacionalne sastavnice riječke crkvene povijesti. Već citirana studija Marka Medveda, *Riječka Crkva u razdoblju fašizma*.

diktinski historiograf Ivan Ostojić zapisao je osnovne datosti o benediktinkama u Rijeci, ali mu nije bilo na raspolaganju njihovo arhivsko gradivo.⁸ Početkom tridesetih godina 20. stoljeća redovnica Benedikta Cristofoli objavila je kraći pregled povijesti riječkih benediktinki, ali bez pretenzije za znanstvenom obradom te teme.⁹ Ostale su na razini hipoteze i bez ikakva odjeka tvrdnje Silvina Gigantea, iznesene na temelju nejasnog arheološkog nalaza, o mogućnosti da su u Rijeci do početka 16. stoljeća djelovale klarise.¹⁰

2. Benediktinke u samostanu sv. Roka u Rijeci

Riječki trgovac Franjo Brunetti početkom 17. stoljeća prvi je dao poticaj da se u Rijeku dovedu redovnice. Godine 1605. za to je donirao pet stotina talira, ali je glavni poticaj došao tek koju godinu kasnije kada je Riječanin Franjo Knežić u tu svrhu ostavio svoje vlastelinstvo u Munama, sjeverozapadno od Rijeke. Gradske su vlasti preuzele upravu nad tim posjedom, sačinile plan izgradnje samostana i redovnicama namijenile već postojeću crkvu sv. Roka, sagrađenu nadomak župne crkve koncem 16. stoljeća kao zavjetna crkva zaštite od kuge. Nakon dozvole pulskog biskupa Martina Badoera od 7. lipnja 1645. gradske vlasti grade samostan. Godine 1656. grad odlučuje da od ženskih redova želi upravo benediktinke. Dana 5. ožujka 1660. stiže papinska bula, a 5. svibnja 1663. kraljevska dozvola osnivanja, stoga prve benediktinke ulaze u Knežićevu zadužbinu: tri redovnice iz benediktinskog samostana sv. Ciprijana u Trstu (Justina Baiardi, Riječanka Eugenija Kersainer, Eleonora pl. Della Torre) i jedna iz samostana sv. Andrije u Rabu (Riječanka Kamila Androcha).¹¹ Prve su tri redovnice smatrane osnivateljicama riječke zajednice. Iz Trsta je došla i Gertruda Cosmaz, konversa (zavjetovana laikinja). Njima se potom pridružilo još osam Riječanki pa je nakon njihovih zavjeta 1665. godine zajednica imala 12 redovnica. Prva poglavarica bila je Trščanka Justina Baiardi.¹² Nakon uspostave zajednice, dvije redovnice, Baiardi i Della Torre, vraćaju se u Trst, a Riječanke s. Kersainer i s. Androcha ostaju u samostanu sv. Roka.¹³

Samostan se nalazio u Starom gradu, uz crkvu svetog Roka. U početku su se primale samo djevojke iz plemićkih riječkih obitelji i s velikim mirazom. Proživjele su krizu zvanja sredinom 18. stoljeća, a od 1746. do 1762. godine nisu primile nijednu kandidatkinju. Kada je zaprijetila pogibelj da se zbog manjka podmlatka zajednica ugasi, počele su prihvaćati

⁸ Ivan OSTOJIĆ, *Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima*, sv. 2, Tkon – Split, 1964., str. 212–214. Za opći historiografski presjek prisutnosti benediktinaca i benediktinki u Hrvatskoj vidi: Tomislav GALOVIĆ – Marko TROGRLIĆ, »Benediktinci u hrvatskoj historiografiji zadnjih 50 godina (1965.–2015.)«, *Služba Božja*, god. 58, br. 4, Split, 2018., str. 421–442.

⁹ Benedicte CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina. Il monastero delle Benedettine di Fiume*, Fiume, 1931.

¹⁰ Silvino GIGANTE, »Esisteva nel Cinquecento a Fiume un convento di monache?«, *Fiume. Rivista semestrale della Società di studi fiumani*, god. XV–XVI, br. 1, Fiume, 1937. – 1938., str. 176–181.

¹¹ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 14.

¹² Archivio Monastero benedettine S. Daniele – Abano Terme (Arhiv samostana benediktinki sv. Daniela Abano Terme), *Gli nomi delle R(everendissime) M(a)dri Abbadesse e Superiore del Monastero di S. Rocco di Fiume, e memoria delle cose più notabili di detto Monastero*, bez paginacije [3], (izvorno početak teksta »Registro delle madri Abbadesse«).

¹³ Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 17.

pučke djevojake. Osim iz Rijeke, redovnice su dolazila iz Istre i ostatka Hrvatske, a od polovice 18. do sredine 19. stoljeća mnogo redovnica dolazi iz Tirola. Tijekom 20. stoljeća redovnice dolaze i s Apeninskog poluotoka. Broj članica samostana kretao se oko dvadesetak redovnica. Za veći broj nije bilo ni prostora ni ekonomskih mogućnosti.¹⁴

Stalan problem samostana bila je financijska oskudica. Miraz djevojaka iz plemićkih obitelji nije bio dostatan. Iako iz imućnih obitelji, nove redovnice najčešće su zajednici donosile razna dobra, a manje novac.¹⁵ Loša uprava gospodstvom u Munama (zadužbina Franje Knežića) još je prije samog otvaranja samostana sv. Roka uzrokovala znatne gubitke, a čini se da ni nakon toga nije bila bolja, što je rezultiralo ekonomskim poteškoćama u životu riječkih monahinja. Godine 1777. vlastelinstvo u Munama je prodano, a od toga su dio sredstava redovnice dobile za proširenje školske zgrade. Samostan je primao redovitu i izvanrednu financijsku pomoć od države, manjim dijelom i od gradskih vlasti.¹⁶

Samostanskog svećenika plaćale su redovnice, što je za njih predstavljalo velik financijski trošak, pa je dolazilo do znatnih poteškoća pri imenovanjima kapelana.¹⁷ Kobler navodi da je taj svećenik živio u sklopu samostana, a među njima spominje i budućeg krčkog biskupa Bartula Bozanića. Sredinom 18. stoljeća ispovjednici redovnica bili su pripadnici augustinskog samostana sv. Jeronima.¹⁸

Iz povijesti samostana prve polovice 18. stoljeća ističu se dvije poglavarice. Prva je Skolastika Stadler iz Graza, koja je vodila zajednicu petnaestak godina (1716. – 1731.) i počašćena je naslovom »druge utemeljiteljice« riječkih benediktinki zbog radova na uređenju crkve i sakristije, proširenju samostana, izradi liturgijskog ruha i pribavljanju posuda. Druga važna poglavarica iz toga razdoblja je Marija Ludovika Dienesperg iz Novog Mesta, koja je tijekom triju mandata podigla zvonik i bogato opremila crkvu srebrnim liturgijskim posuđem i ruhom (preminula 1748.).¹⁹

U tridesetim godinama 18. stoljeća pojavile su se napetosti unutar zajednice između starijih i mlađih redovnica oko prava na reizbor poglavarice, što je uzrokovalo intervenciju viših crkvenih vlasti koje vodstvo riječkog samostana na četiri godine predaju benediktinki iz Trsta Rozaliji pl. Giuliani (1736. – 1741.).

Benediktinke su u nekoliko navrata morale napuštati svoje obitavalište: zbog ekonomske oskudice, opsade francuskog brodovlja i zemljotresa. Zbog opasne situacije tijekom Rata za španjolsku baštinu, 1702. godine sklanjaju se u kaštel grada Grobnika.²⁰ Od potresa, koji je počevši od konca 1750. godine nekoliko godina tresao Rijeku, benediktinke su pretrpjele veću štetu. Morale su napustiti samostan 18. prosinca 1750., boraveći najprije u voštarnici, a potom u baraki, koju su uz vlastiti trošak podigle uz vrt kapu-

¹⁴ Usp. *Isto*, str. 21–22.

¹⁵ Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 22–23.

¹⁶ Kobler donosi opširne podatke kako o iznosima miraza tako i o novcu koji je dolazio od države. G. KOBLEK, *Memorie per la storia*, sv. 1, str. 124–127.

¹⁷ I. GRAH, »Izvjestaji pulskih biskupa Svetoj Stolici 1592–1802«, *Croatica christiana periodica*, god. 11, br. 20, Zagreb, 1987., str. 59, 72–73, 77, 82–83.

¹⁸ Usp. M. MEDVED, *Filius conventus Fluminensis*, str. 609–612.

¹⁹ Arhiv samostana benediktinki s. Daniela Abano, *Gli nomi...*, 106–108 (izvorno samostalan tekst »Memoria delle professe morte nel monastero di S. Rocco di Fiume«).

²⁰ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 26.

cinskog samostana i u kojoj su se nalazile do povratka u samostan 20. studenoga 1751. godine.²¹ Obnovu oštećenih zidova samostana i izgradnju novih vodio je 1754. godine arhitekt Giovanni Antonio pl. Verneda.²² O tome da je štete bilo i unutar same crkve sv. Roka svjedoči podatak da se misa nije mogla služiti na glavnom, već na bočnom oltaru sv. Josipa.²³ Taj oltar 1682. godine podiže Zilio Zamarchi, koji se pokapa u crkvi, uspostavlja misni legat za sebe i suprugu te određuje da se u slučaju premještanja samostana mora to učiniti i sa samim oltarom.²⁴ Vjerojatno u toj zakladi treba tražiti razlog da je crkva sv. Josipa u novom samostanu dobila tu titulu. Uz glavni oltar, crkva sv. Roka imala je i tri bočna oltara.²⁵

Samostan se postupno proširivao. Po svemu sudeći, najviše građevinskih zahvata u samostanskom kompleksu bilo je tijekom 18. stoljeća. U prvoj polovici 18. stoljeća nastaju se radovi na uređenju crkve i sakristije te proširenju samostana. Crkva sv. Roka na početku nije imala sakristiju ni zvonik. Sakristija je sagrađena pri samom dolasku redovnica, dok je zvonik podignut kasnije. Godine 1743. prvo se gradi drveni zvonik, ali ga se već 1762. godine mora zamijeniti čvršćim materijalom.²⁶ Tijekom 18. stoljeća proširen je i samostan.²⁷ Opatica Rozalija Giuliani, dovedena iz Trsta kako bi se riješila unutarnja kriza riječkog samostana, sagrađila je novi kor u crkvi sv. Roka (1736. – 1741.).²⁸ Kao što već rekosmo, nakon potresa 1750. godine također se provode neki građevinski radovi.²⁹

Dobivanje statusa prve javne ženske škole, što odobrava Marija Terezija prati, 1778. godine izgradnja dvaju objekata za obrazovnu aktivnost.³⁰ Školski se prostor proširuje 1822. godine.³¹ Bez obzira na spomenute gradnje, samostan nikada nije do kraja uspio zadovoljiti potrebe benediktinki. Naime, već je od samog početka bilo jasno da mjesto na kojem je izgrađen riječki samostan zbog vlage i podzemnih voda nije primjereno mjesto za život, ali tek 1914. godine redovnice uspijevaju podići novi samostan na Podmurvicama, na dobru obitelji Poglajen.³²

²¹ *Gli nomi*, [15].

²² »La suaccennata madre abbadessa Scolastica Stadlerin, secondo li disegni fatti dal sig. Giovanni Antonio De Verneda perissimo Ingegnere, si pose al ristauo delle conquassate muraglie, facendo fabbricar delle nuove, e restorar delle vecchie fortificando tutta quella parte che principia dall'ambito del coro, inclusivamente sin alla scuola...«, *Gli nomi* [16]. Usp. G. KOBLENER, *Memorie per la storia*, sv. 1, str. 140–141.

²³ »Poichè il volto della cappella minacciando di cadere non poteva officiarsi l'altar maggiore.«, *Gli nomi* [16].

²⁴ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 36–37.

²⁵ L. G. CIMIOTTI-STEINBERG, *Publico-politica Terrae Fluminis*, pododsjek B, *De re sacra*, VI. poglavlja *De incolis et de sacra*, br. 49.

²⁶ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 37–38.

²⁷ Opisujući djelovanje opatice Skolastike Stadler 1716. – 1731., vrelo spominje da je prije njezina vremena samostan imao jedinstven prostor, koji je zahvaljujući izvršenim građevinskim radovima tada postao prozračnijim (»dar aria maggiore allo stesso monastero anticamente con un sol appartamento...«). *Gli nomi*, [108], (izvorno samostalan tekst naslova »Memoria delle professe morte nel monastero di S. Rocco di Fiume«).

²⁸ *Gli nomi* [10].

²⁹ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 37–38.

³⁰ »Nel recinto di questo venerabile monastero fu fabbricato un edificio per le scuole pubbliche ed un altro per l'educande in quattro eleganti camere ed un refettorio terminato che fu l'edificio fu fatto il solenne ingresso il 17. agosto 1778 nella chiesa.«, *Gli nomi* [28].

³¹ G. KOBLENER, *Memorie per la storia*, sv. 1, str. 127.

³² B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 29–31.

Između dvaju svjetskih ratova riječki samostan benediktinki doživio je znatan razvoj u svojem djelovanju.³³ Izgradnja i preseljenje u novi samostan podudara se i s unutarnjom obnovom, koju je provela opatica Benedikta Stehle. Ta je njemačka benediktinka došla u Rijeku iz francuske opatije Saint-Eustase de Vervaville (Flavigny-sur-Moselle) u pokrajini Loreni, nakon odlaska benediktinki iz toga samostana uslijed zakona o separaciji Crkve i države u Francuskoj iz 1905. godine, koji je onemogućio daljnji život i rad redovnica. Redovnicu Stehle riječke su benediktinke sv. Roka već 1912. godine, u dobi od 36 godina izabrale za opaticu riječkog samostana. Čini se da je bila vrlo sposobna jer je znatno poboljšala redovničku stegu riječke zajednice, poradila na poboljšanju liturgije, uključujući i koralno pjevanje. Tijekom njezine uprave izgrađen je novi samostan na Podmurvicama. Naime, mjesto pored župne crkve na kojem je 250 godina djelovao samostan sv. Roka bilo je vlažno i hladno te od samog početka ne odveć zdravo za život. Svjedoči o tome i činjenica da su već 1679. godine redovnice zatražile da im se dodijeli prikladnije mjesto za samostan, a 1765. godine i liječnici potvrđuju da je lokacija samostana štetna za zdravlje.³⁴ Nakon poplave 1898. godine i intervencije nadvojvode Josipa 1903., koji je od mađarskih vlasti uspio dobiti dobro Poglajen, moglo se konačno ostvariti plan o preseljenju. Radovi na uređenju novog samostana započeli su u studenome 1912. godine. U novi samostan na Podmurvicama redovnice su se preselile 11. srpnja 1914. Stari samostan i crkva sv. Roka srušeni su nakon premještanja redovnica u novi samostan.³⁵ Biskup Roko Vučić blagoslovio je kućnu kapelu, a njegov tajnik Ivan Starčević blagoslovio je samostan, dok je kanonik Matija Balas služio prvu svetu misu. Nova je crkva sv. Josipa podignuta tijekom talijanske uprave. Kamen temeljac crkve svetog Josipa položen je 29. prosinca 1929., a radovi su trajali naredne dvije godine. Posvetio ju je 6. lipnja 1931. godine opat benediktinske sublacenske kongregacije Simone Lorenzo Salvi, titularni biskup Diocezareje.³⁶ Riječki samostan benediktinki važan je i za povijest školstva u gradu. Naime, redovnice su vodile žensku privatnu školu, a Marija Terezija povjerila im je i prvu javnu žensku školu u Rijeci. Njihove su obrazovne ustanove rabile talijanski jezik. Od samog početka imale su ženski konvikt.³⁷ Osim prve ženske javne škole, vodile su i žensku preparandiju.³⁸ Tijekom razdoblja talijanske uprave u prostorima novog samostana razgranale su svoju školsku aktivnost. Riječki biskup Antonio Santin 1. listopada 1934. godine svečano je otvorio prvi

³³ O djelovanju benediktinki tijekom talijanske uprave vidi: M. MEDVED, *Riječka Crkva u razdoblju fašizma*, str. 37–38, 102–104, 412–414.

³⁴ B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 31–34.

³⁵ Crkvom sv. Roka u zadnje vrijeme bavio se povjesničar umjetnosti Mario Pintarić, čiji su radovi u postupku objavljivanja.

³⁶ Nadbiskupijski arhiv u Rijeci (NAR), *Acta*, 124/1931. Danas je u benediktinskoj crkvi sv. Josipa u Čandekovoj ulici sjedište istoimene župe.

³⁷ Za razliku od Koblera, koji školu spominje tek počevši od 1778., riječke benediktinke navode da su školu imale od samog početka. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 44.

³⁸ »Avendo sua Maestà... istituito in questo Venerabile Monastero di S. Benedetto le scole normali per le citelle tanto nobili quanto cittadine per essere instruite secondo il novo methodo non solamente nel culto divino o pia dottrina christiana come anche nel linguaggio normale tedesco e per questo unico motivo fu mandata una degna maestra la baronessa fraile Anna Maria Kolleffl molto fondata in questo nuovo methodo normale la quale pose assai bene in ordine dette scole pubbliche normali e a spese di Sua Maestà nel recinto di questo Venerabile Monastero fu fabbricato un edificio per le scole pubbliche ed un altro per l'educande in quattro eleganti camere ed un refettorio terminato che fu l'edificio fu fatto il solenne ingresso il 17.8.1774 nella chiesa reggente del Cesareo Regio Seminario abbate Ioanni Benvenuti.«, *Gli nomi* [27–28].

razred srednje ženske učiteljske škole benediktinki. Njezino je ime na početku bilo *Bezgrješna*, potom *Sedes Sapientiae*, a službu ravnateljice obnašala je monahinja Benedikta Cristofoli (kasnije opatica), spisateljica i jedna od prvih žena diplomantica Katoličkog sveučilišta Presvetog Srca iz Milana. Škola je imala prvu pripravnu godinu i tri razreda.³⁹ S obzirom na povećanu školsku djelatnost, ukazala se potreba za proširenjem novog i prostranog benediktinskog samostana na Podmurvicama. U svibnju 1937. godine odlučeno je da se središnji dio kompleksa između samostana i škole podigne za jedan kat, što je u narednim mjesecima i učinjeno.⁴⁰ Samostan benediktinki bio je jedan od većih i vjerojatno najljepših zdanja riječke Crkve u prvoj polovici 20. stoljeća.

Nastava u obrazovnim ustanovama riječkih benediktinki odvijala se na talijanskom jeziku još u vremenu Habsburške Monarhije. Od dolaska u 17. stoljeću liturgija u samostanu sv. Roka bila je latinska, za razliku od obližnje župne i kaptolske crkve Uznesenja Marijina, gdje je praksa, od dominantnog crkvenoslavenskog jezika u srednjem vijeku, u novom vijeku postala miješana.⁴¹

3. Drugo razdoblje života riječkih benediktinki u samostanu Sv. Daniela (Abano Terme)

Nakon ishoda Drugoga svjetskog rata i pripajanja Rijeke Hrvatskoj 1947. godine, benediktinke s većinom talijanskog klera i redovništva odlučuju napustiti Rijeku. Nemogućnost djelovanja obrazovnih ustanova koje su redovnice vodile, iz čega se financirao život samostanske zajednice, kao i opća klima prvih godina komunizma, kumovali su njihovoj odluci da napuste Rijeku nakon tri stoljeća prisutnosti u gradu. Smatrale su se talijanskom redovničkom zajednicom, iako je njihov nacionalni sastav i tada bio miješan.

Redovnica Benedikta Cristofoli s ovlastima dobivenih od opatice Benedikte Stehle, dolazi u Veneto kako bi pronašla novo mjesto života za zajednicu koja se spremala za egzil. Uz pomoć benediktinca Ambrozija Bizzarrija riječkoj je redovnici uspjelo za svoju zajednicu dobiti samostan sv. Daniela, nedaleko od muške benediktinske opatije Praglia. Dana 24. svibnja 1948. godine Benedikta Cristofoli je od opata Praglie Adalberta Salvadorija službeno preuzela samostan, čime je otvoren put za premještaj benediktinki iz Rijeke u Abano, u samostan početno izgrađen za mušku granu reda sv. Benedikta. Nakon toga počinje povlačenje redovnica iz Rijeke: arhiv, namještaj, liturgijsko ruho i razni predmeti, među ostalim i umjetnine, preseljeni su u samostan sv. Daniela. Do početka 1949. godine sve su riječke benediktinke, osim jedne, optirale za Italiju i u samostanu sv. Daniela u gradu Abano Terme pored Padove nastavile svoj redovnički život do danas.⁴² Jedino je monahinja Josipa Stipčević ostala u Rijeci i do svoje smrti živjela sa sestrama Presvetog

³⁹ NAR, *Acta*, 467/1934, f. 3. Opširnije vidi: M. MEDVED, *Riječka Crkva*, str. 535–537.

⁴⁰ Izvješće Matije Balasa riječkom biskupu Antoniju Santinu o prodaji zemljišta benediktinki, 3. lipnja 1937. NAR, *Acta*, 275/1937.

⁴¹ Pronalazak glagoljskih ostržaka u knjizi iz 17. stoljeća sačuvanoj u Arhivu samostana benediktinki sv. Daniela upućuje na tu drevnu riječku jezičnu liturgijsku pluralnost. Vidi članak Kristijana Kuhara i Marka Medveda »Novootkriveni glagoljski fragmenti iz 14. – 15. stoljeća u arhivu riječkih benediktinki«, u postupku objavljivanja u časopisu *Fluminensia*.

⁴² Zajednica danas ima osam redovnica pod vodstvom opatice Marije Chiare Paggiaro.

Srca Isusova. Postavši državnim vlasništvom, samostan benediktinki u Rijeci (Čandekova ulica 6 A) postao je učeničkim domom.

Samostan sv. Daniela nalazi se na rubu grada Abano Terme, na manjem brdu s kojeg se pogled prostire prema obližnjim brdima Colli Euganei, samom gradiću Abanu e Montegrotto. Samostan je u srednjemu vijeku izgradila langobardska obitelj Montagnone (1076. – 1078.) i povjerila ga benediktincima. Nakon neuspješne reforme zajednice benediktinski se samostan zatvara i redovnici se 1461. godine povlače, prepuštajući objekt Regularnim kanonicima Presvetog Spasitelja iz Venecije, koji su slijedili pravilo sv. Augustina. Potonji su preuredili objekt proširivši samostanske objekte oko klaustura između 1525. i 1532. godine. Arhitekt Francesco Antonio Muttoni (1668. – 1747.) 1711. godine gradi malenu i elegantnu crkvu sv. Daniela, vanjsko stubište, vrt te južni ulaz. Crkva ima kupolu i timpan sa skulpturama umjetnika Antonia Corradinija (Este, 1668. – 1752.). Redovnici 1768. godine uređuju izvore termalne vode u bližoj okolici, čime počinje zdravstveno iskorištavanje vode pa će to područje u moderno vrijeme postati jedno od poznatijih termalnih centara u Italiji. Nakon toga je u 19. stoljeću otvoren hotel Todeschini, potom Savoia-Todeschini, danas Savoia.

Mletačka Republika u jeku jurisdikcionalističke politike zatvorila je samostan 1771. godine i prodala njegova dobra. Vlasništvo nad objektom potom preuzima Federico Todeschini iz Venecije, koji ga 1832. godine ostavlja kćerki Elizabeti, udanoj za plemića Bartolomea Bonomia. Od tada se samostan počinje nazivati vilom – kaštelom plemića Todeschini – Bonomi. Nakon Drugoga svjetskog rata vlasništvo preuzima obitelj Pescarin di Montagnana iz Padove.

Dakle, riječka zajednica benediktinki uspijeva preko najvećeg muškog benediktinskog samostana u Pragli dobiti dvorac 1948. godine. Godine 1958. opatica Cristofoli i redovnica Walburga Tertan, uz pomoć financijskih sredstava dobročinitelja iz Italije i Njemačke, poduzimaju neophodne radove na objektu kako bi ga prilagodile potrebama redovničkog života jer, iako sagrađen kao samostan, duže vrijeme nije služio svojoj svrsi. Tijekom 1959. i 1960. godine izgrađen je kor, kapitul i gostinjac, refektorij i krilo s ćelijama za redovnice dovršeni su 1965., a 1972. godine otvara se i ugostiteljski objekt za posjetitelje.

U samostanskoj se crkvi, među ostalim, nalaze i slike iz riječkog samostana sv. Roka. S desne strane apside je slika sv. Roka, koju potpisuje autor M. Plank (1878.). Na lijevoj strani nalazi se slika Smrt sv. Benedikta, švicarskog autora M. P. von Deschwandena (1881.). Dio samostana pretvoren je u vilu u kojoj se danas nalazi muzej. Taj dio objekta bogato je uređen, ima više kamina, drvene podove iz 18. stoljeća i svodove sa štukaturama, zbog čega je u njemu otvoren muzej, u ljetnim mjesecima otvoren je posjetama građana. U pet prostorija predstavljena je izložba umjetničke baštine s nekoliko kolekcija slika i predmeta iz liturgijske baštine. Među postavom je podosta slika, namještaja i predmeta izvorno iz riječkog samostana. Među ostalim vrijedna je slika Krista koji nosi križ, autora Johana Carla Lotha (1632. – 1698.).

4. Kronotaksa riječkih opatica⁴³

Izbor opatica riječke su benediktinke obavljale tajnim glasovanjem redovnica (među kojima nisu bile uključene zavjetovane laikinje, *konverse*) u prisutnosti predstavnika dijecezanskog biskupa, najčešće njegova delegata riječkog arhidakona praćenog kojim od svećenika u svojstvu skrutatora (brojača glasova). Opatice su se birale za razdoblje od tri godine, s mogućnošću opetovanog izbora.

Kronotaksu opatica prenosimo iz »Registro delle madri Abbadesse«, tog teksta koji je kao prvi u nizu sačuvan u knjizi pod naslovom *Gli nomi delle R(everendiss)me M(a)dri Abbadesse e Superiore del Monastero di S. Rocco di Fiume, e memoria delle cose più notabili di detto Monastero*. Ta knjiga spaja nekoliko razdvojenih tekstova, sastavljenih u nepoznato vrijeme i skupljenih pod navedeni naslov ispisan na tvrdo ukoričenom ovitku. Knjiga se čuva u Arhivu samostana benediktinki sv. Daniela u gradu Abano Terme.⁴⁴ Korišteni »Registro« donosi vijesti o izborima opatica. Tekst »Memoria delle professe morte nel monastero di S. Rocco di Fiume« prenosi opširnije vijesti o samostanu. Za neke opatice samo se šturo prenose datumi i okolnosti izbora, dok o drugima doznajemo više vijesti. Tekstovi su nastali u različito vrijeme i iz pera više autora, što je očito po kaligrafiji, sadržaju i stilu. Neke je tekstove napisao kapelan samostana, kako je izričito zapisano, dok za većinu drugih ne znamo autore.⁴⁵ Knjiga donosi redom ove tekstove: »Fondatrici et le prime inhabitatrici di questo monastero di S. Rocco Fiume entrate di 18 luglio l'Anno del Signore 1663.«, »Memoria delle professe morte nel monastero di S. Rocco di Fiume«, »Memoria delle converse morte nel monastero di san Rocco di Fiume«, »Memoria delle Educande morte nel monastero del Ordine di S. Benedetto Fiume a san Rocco«, »Memoria delli RR. Capellani morti stati di questa chiesa di S. Rocco delle molto reverende madri monache«. U knjizi se nalazi i topografska karta naslovljena »Villa e Campagna Poglayen in Plasse (Podmurvice) nell'anno 1909«, odnosno područja na kojem će se 1914. godine sagraditi novi samostan.

Prvi dio knjige, tekst »Registro«, napisan je krasopisom, što ukazuje na to da ga je riječka zajednica benediktinki smatrala važnim i svečanim tekstom za povijest samostana. Osim kronotakse opatica, knjiga sadrži i podatke o raznim redovnicama, zavjetovanim laikinjama, učenicama preminulim tijekom školovanja te kapelanima, odnosno duhovnicima samostana. Na prvom listu, nakon invokacije, objašnjava se nakana knjige, a to je zapisivanje podataka o opaticama i redovnicama samostana sv. Roka u Rijeci, preminulima i živima, kako bi njihov spomen bio očuvan za budućnost te kako bi se poznavala situacija samostana, sve u vidu davanja slave Gospodinu, skupa sa sv. ocem Benediktom, za sve milosti koje je učinio i koje čini do vječnosti.⁴⁶

⁴³ Nepotpun niz riječkih opatica objavio je G. KOBLEK, *Memorie per la storia*, sv. 1, str. 125. On nije imao namjeru iznijeti kompletnu kronotaksu, što uostalom nije ni mogao jer se nije koristio arhivom riječkih benediktinki. Osim Benedikte Cristofoli, koliko nam je poznato, nitko do ovoga rada nije imao uvid u samostanski arhiv riječkih benediktinki.

⁴⁴ Arhiv samostana benediktinki sv. Daniela Abano Terme.

⁴⁵ Kapelan Toma Nikola Bono piše u prvom licu *Gli nomi* [16].

⁴⁶ »Nel nome di Giesù Christo salvatore del mondo e della Beatissima Vergine Maria Madre di Dio e Regina delle vergini di S. Rocco nostro tutelare del gran patriarca dei monaci d'Occidente e padre nostro S. Benedetto e di tutti i santi e sante della corte del cielo, in questo libro si terrà conto delle abbadesse e monache

Podatci o opaticama nisu potpuni jer autori nisu za sva imena upisivali sve podatke, poput mjesta rođenja ili datuma smrti. U slučajevima u kojima se porijeklo može sa sigurnošću utvrditi, bez obzira što nije zapisano u izvoru, unijeli smo informaciju. Nakon preseljenja u talijanski samostan sv. Daniela kronotaksa opatica nije vođena, barem ne u ovom vrelu. Podatke za vrijeme od sredine 20. stoljeća do danas crpili smo usmeno od sadašnje opatice.

4.1. Opatice od 1663. do 1948. godine

Justina Baiardi: opatica od 20. 7. 1663., službu obnašala jedno trogodište⁴⁷

Eugenija Kersainer (iz Rijeke): za opaticu prvi put izabrana 20. 7. 1666., drugo trogodište započinje 20. 7. 1669., treće trogodište 20. 7. 1672., četvrto trogodište 5. 8. 1675.⁴⁸

Kamila Androcha (iz Rijeke): za opaticu izabrana 5. 8. 1678.⁴⁹

Helena Corsi (iz Rijeke): za opaticu izabrana 5. 8. 1681.⁵⁰

Angelika Gauss (iz Rijeke): za opaticu izabrana 8. 8. 1684.⁵¹

Franciska Bossermann (iz Rijeke): za opaticu izabrana 30. 9. 1687. i službu obnašala pet godina, za razliku od uobičajene tri godine; ponovno izabrana 13. 9. 1692.⁵²

Antonija Lottinis (iz Rijeke): za opaticu izabrana 11. 10. 1695.⁵³

Franciska Bossermann (iz Rijeke): treće trogodište započinje 19. 10. 1698., četvrto trogodište 5. 11. 1701.

Katarina Felicita Homulić (iz Senja): za opaticu izabrana 14. 9. 1704., drugo trogodište započinje 20. 9. 1707.⁵⁴

Franciska Bossermann (iz Rijeke): peto trogodište započinje 17. 10. 1710.⁵⁵

Katarina Felicita Homulić: treće trogodište započinje 20. 12. 1713.⁵⁶

vive e morte professe di questo monasterio di S. Rocco di Fiume acciò in tutti i tempi avvenire si sappia lo stato del monasterio e si lodi il Signore col patriarca S. Benedetto laudato, ringraziato e benedetto per tante grazie che à tutte hore ne fa e ne fece sempre per tutta l'eternità», *Gli nomi* [1].

⁴⁷ *Gli nomi* [3]. KOBLEKER piše pogrešno Bojardi (*Memorie*, sv. I, str. 123). Preminula 13. 3. 1690.

⁴⁸ *Gli nomi* [3]. Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 51–52. Preminula 13. 12. 1687.

⁴⁹ *Gli nomi* [3]. Pripadnica riječke plemićke obitelji *Androcha* (G. KOBLEKER, *Memorie*, usp. III, str. 144). Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 52–55. KOBLEKER piše *Androcca*, ali pri pisanju o obitelji navodi obje verzije (*Memorie*, sv. I, str. 123, III, str. 144). Preminula 19. 12. 1692.

⁵⁰ *Gli nomi* [3]. Dala zavjete 3. 5. 1665., preminula 28. 11. 1707.

⁵¹ *Gli nomi* [3]. Dala zavjete 3. 5. 1665., preminula 14. 5. 1709. O obitelji Gauss vidi: G. KOBLEKER, *Memorie*, sv. III, str. 162–163.

⁵² *Gli nomi* [4]. Dala zavjete 17. 2. 1664. Kobler piše *Ivana Wassermann* (*Memorie*, sv. I, str. 123). Izabrana više puta; vidi dolje.

⁵³ *Gli nomi* [4, 49]. Zavjete dala 3. 5. 1665.

⁵⁴ *Gli nomi* [4]. Zavjete dala 15. 8. 1675., preminula 13. 4. 1730. Kobler kao opaticu pogrešno spominje Magdalenu Homolich tijekom 1692. godine. Usp. G. KOBLEKER, *Memorie per la storia*, sv. I, str. 124.

⁵⁵ Preminula 22. 10. 1727.

⁵⁶ *Gli nomi* [4]. Preminula 11. 4. 1720.

- Skolastika Stadler (iz Graza): za opaticu izabrana 19. 12. 1716. (službu obnašala dvije i pol godine), drugo trogodište započinje 3. 7. 1719., treće trogodište započinje 3. 7. 1722., četvrto trogodište započinje 3. 7. 1725., peto trogodište započinje 3. 7. 1728., šesto trogodište 3. 7. 1731., nakon čega se odriče službe.⁵⁷
- Ludovika Dienersberg (iz Novog Mesta): za opaticu izabrana 26. 8. 1731.⁵⁸
- Alojzija Franul (iz Rijeke): za opaticu izabrana 2. 10. 1734.⁵⁹
Rozalija pl. Giuliani (iz Trsta): intervencijom viših crkvenih vlasti postavljena za opaticu od 17. 11. 1736. (vraća se nakon četiri godine u Trst).⁶⁰
- Ludovika Dienersperg: drugo trogodište započinje 8. 2. 1741.⁶¹
- Marija Kunegonda Buzzetti (iz Ljubljane): za opaticu izabrana 26. 2. 1744.⁶²
- Ludovika Dienersperg: treće trogodište započinje 26. 2. 1747.⁶³
- Skolastika Stadler (iz Graza): sedmo trogodište započinje 28. 3. 1748.⁶⁴
- Marija Gertruda Torta (iz Rijeke): za opaticu izabrana 23. 3. 1752.⁶⁵
- Marija Angelika pl. Raffaelis (iz Bakra): za opaticu izabrana 8. 4. 1755.⁶⁶
- Marija Gertruda Torta (iz Rijeke): drugo trogodište 8. 4. 1758.⁶⁷
- Ana Marija pl. Zanchi (iz Rijeke): za opaticu izabrana 8. 4. 1761.⁶⁸
- Maria Angelica de Raffaelis (iz Bakra): drugo trogodište započinje 8. 4. 1764.⁶⁹
- Marija Gertruda Torta (iz Rijeke): treće trogodište izabrana 2. 5. 1767.⁷⁰
- Ana Marija pl. Zanchi (iz Rijeke): drugo trogodište započinje 11. 4. 1768.⁷¹
- Josipa Elizabeta pl. Monaldi (iz Rijeke): za opaticu izabrana 11. 4. 1771.⁷²

⁵⁷ *Gli nomi* [4–7].

⁵⁸ *Gli nomi* [7]. Zavjete daje 11. 12. 1701. Arhivsko vrelo kojim se koristimo pri prvom spominjanju njezina imena tvrdi da je iz Ljubljane, a pri drugom da je iz Novog Mesta. S obzirom na to da Kobler za tu redovnicu tvrdi da je iz Novog Mesta, dajemo prednost drugoj varijanti.

⁵⁹ *Gli nomi*, [8]. Zavjete daje 25. 11. 1715., preminula 10. 5. 1740. Pripadnica plemićke obitelji iz Rijeke (G. KOBLER, III, str. 161–162).

⁶⁰ *Gli nomi* [9–12]. Zavjete daje 15. 4. 1668., preminula 30. 3. 1719.

⁶¹ *Gli nomi* [12].

⁶² *Gli nomi* [12]. Zavjete daje 27. 12. 1701., preminula 5. 11. 1747.

⁶³ *Gli nomi* [13]. Preminula 14. 3. 1748.

⁶⁴ *Gli nomi* [14–16, 107–108]. Zavjete daje 16. 10. 1694., preminula 31. 10. 1760. Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fumana e benedettina*, str. 56–61.

⁶⁵ *Gli nomi* [16–17]. Zavjete daje 4. 1. 1722.

⁶⁶ *Gli nomi* [18]. Zavjete daje 4. 1. 1722., preminula 29. 9. 1793.

⁶⁷ *Gli nomi* [18–19].

⁶⁸ *Gli nomi* [20]. Zavjete daje 23. 1. 1724., preminula 16. 8. 1779. O obitelji Zanchi vidi: G. KOBLER, *Memorie*, sv. III, str. 194–196.

⁶⁹ *Gli nomi* [21]. Zavjete daje 4. 1. 1722., preminula 29. 9. 1793.

⁷⁰ *Gli nomi* [22–23]. Preminula 21. 3. 1768.

⁷¹ *Gli nomi* [23–24].

⁷² *Gli nomi* [24]. Zavjete daje 3. 4. 1731. O plemićkoj obitelji Monaldi vidi: G. KOBLER, *Memorie*, sv. III, str. 172–173.

Ana Marija pl. Zanchi (iz Rijeke): treće trogodište započinje 11. 4. 1774.⁷³

Ana Matilda pl. Lazzarini (iz Rijeke): za opaticu izabrana 15. 4. 1777.⁷⁴

Josipa pl. Monaldi: drugo trogodište započinje 24. 4. 1781.⁷⁵

Ana Matilda pl. Lazzarini: drugo trogodište započinje 4. 4. 1784.⁷⁶

Rosa pl. Spigliati: za opaticu izabrana 25. 11. 1784., drugo trogodište započinje 3. 5. 1788. (kašnjenje od nekoliko mjeseci u izboru opatice objašnjava se »opravdanim razlozima«).⁷⁷

Ildelfonsa pl. Mordax (iz Rijeke): za opaticu izabrana 3. 5. 1791.⁷⁸

Nepomucena pl. Stauber (iz Senja): za opaticu izabrana 3. 5. 1794., drugo trogodište započinje 1797.⁷⁹

Celestina Haisler (Haüsler) iz (Inichena, Tirol): za opaticu izabrana 23. 5. 1800., drugo trogodište započinje u svibnju 1803., treće trogodište započinje u svibnju 1806., četvrto trogodište započinje 3. 5. 1809., peto trogodište započinje 11. 5. 1812., šesto trogodište započinje u svibnju 1815., sedmo trogodište započinje 15. 12. 1818., osmo trogodište započinje 17. 5. 1821., deveto trogodište započinje 16. 5. 1824., deseto trogodište započinje 17. 5. 1827., deseto trogodište započinje 18. 5. 1830., jedanaesto trogodište započinje 19. 5. 1833.⁸⁰

Marija Benedikta Abfalter: za opaticu izabrana 19. 5. 1836., drugo trogodište započinje 23. 5. 1839., treće trogodište započinje 19. 5. 1842., četvrto trogodište započinje 20. 5. 1845., peto trogodište započinje 18. 5. 1848., šesto trogodište započinje 20. 5. 1851.⁸¹

Marija Filomena Bagattin (iz Padove): za opaticu izabrana 20. 5. 1854.⁸²

Marija Benedikta Abfalter: drugo trogodište započinje 20. 5. 1857., treće trogodište započinje 24. 5. 1860.⁸³

Gertruda Napreth (iz Kranjske): za opaticu izabrana 20. 5. 1863. (preminula 12. 12. 1864.)⁸⁴

Marija Benedikta Abfalter: četvrto trogodište započinje 16. 1. 1865.⁸⁵

⁷³ *Gli nomi* [25].

⁷⁴ *Gli nomi* [26–28]. Zavjete daje 31. 12. 1731., preminula 1784.

⁷⁵ *Gli nomi* [29–30].

⁷⁶ *Gli nomi* [30–31]. Preminula 3. 10. 1784.

⁷⁷ *Gli nomi* [31–33]. Zavjete daje 2. 7. 1741.

⁷⁸ *Gli nomi* [33]. Zavjete daje 25. 10. 1744. O plemićkoj obitelji Mordax vidi: G. KOBLER, *Memorie*, III, str. 173.

⁷⁹ *Gli nomi* [34]. Izvještaj o izboru drugog trogodišta nije zabilježen. Zavjete daje 29. 5. 1747.

⁸⁰ *Gli nomi* [34–39]. Zavjete daje 28. 10. 1787.

⁸¹ *Gli nomi* [40]. Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 61–62. Zavjete daje 25. 1. 1824.

⁸² *Gli nomi* [40]. Zavjete daje 22. 11. 1840., preminula 26. 1. 1858.

⁸³ *Gli nomi* [41].

⁸⁴ *Gli nomi* [41]. Zavjete daje 8. 9. 1855.

⁸⁵ *Gli nomi* [41].

- Ana Matilda Kern: za opaticu izabrana 17. 11. 1866., drugo trogodište započinje 17. 11. 1869., treće trogodište započinje 19. 11. 1872., treće trogodište započinje 19. 11. 1875.⁸⁶
- Filomena Maver: za opaticu izabrana 28. 4. 1878., drugo trogodište započinje 21. 7. 1881., odrekla se službe 21. 7. 1882.⁸⁷
- Raffaella Crivellari: za opaticu izabrana 25. 7. 1882., drugo trogodište 25. 7. 1885., treće trogodište 25. 7. 1888.⁸⁸
- Luigija (Alojzija) Rott (iz Ljubljane), izabrana opaticom 25. 7. 1891.; drugo trogodište 31. 7. 1894.⁸⁹
- Raffaella Crivellari: četvrto trogodište započinje 1895. i ostaje opaticom sve do 1912.⁹⁰
- Benedikta Stehle: prvi put za opaticu izabrana 17. 8. 1912.; od tada je kontinuirano odabirana opaticom, sveukupno 13 puta, sve do preminuća 9. 2. 1950. u novom samostanu u Italiji.

4.2. Opatice u samostanu sv. Daniela

- Nakon smrti opatice Benedikte Stehle izabrana je 21. 4. 1950. godine Benedikta Cristofoli, prva opatica izabrana u Italiji; ostaje opaticom do smrti 16. 2. 1970.
- Maria Agnese Clarich: izabrana opaticom 23. 4. 1970.
- Maura Stroili: opatica u razdoblju 1972. – 1974.
- Maria Concetta Fortin: opatica u razdoblju 1974. – 2010.
- Maria Chiara Paggiaro: izabrana opaticom 2010.

Zaključak

Od utemeljenja samostana sv. Roka 1663. godine benediktinke su bile prva i, do pojave sestara milosrdnica 1858. godine, jedina ženska redovnička zajednica u Rijeci. Riječka je zajednica utemeljena od četiriju redovnica iz Trsta i s Raba, kojima se pridružilo osam novozavjetovanih redovnica iz same Rijeke. Smjestile su se uz crkvu sv. Roka, nadomak župne crkve Uznesenja Marijina. Godine 1914. grade novi samostan na Podmurvicama u kojem žive do 1948. godine, kada u valu egzodusa talijanskog stanovništva napuštaju Rijeku i sele u grad Abano Terme, gdje se zajednica nalazi i danas. Historiografija nije dosad znanstveno obradila povijest toga samostana, iako je njegovo značenje veliko ne samo za crkvenu povijest nego i za riječko školstvo, jer se za te redovnice vezuje i prva

⁸⁶ *Gli nomi* [41–42]. Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 62–64. Zavjete daje 9. 6. 1844., preminula 29. 3. 1878.

⁸⁷ *Gli nomi* [42–43]. Usp. B. CRISTOFOLI, *Pagine di storia fiumana e benedettina*, str. 65–73. Zavjete daje 28. 10. 1868.

⁸⁸ *Gli nomi*, [43–44]. Zavjete daje 17. 12. 1864.

⁸⁹ *Gli nomi* [44–45]. Zavjete daje 23. 1. 1873.

⁹⁰ *Gli nomi*, umetnuti listić s bilješkom o opatici Crivellari. Nakon podataka o prvom izboru za opaticu ne navode se godine narednih izbora. Zavjete daje 17. 12. 1864.

ženska škola u gradu. Iz kronotakse opatica razabiru se one koje su dugotrajnošću svojih uprava, odnosno višekratnim izborima na trogodišnje mandate, obilježile povijest samostana. Najviše je opatica iz samoga grada Rijeke, počevši od Eugenije Kersainer i Kamile Androcha iz prvog razdoblja života samostana. Tijekom 17. i 18. stoljeća dominiraju opatice iz plemićkih obitelji. Osim iz grada, opatice dolaze i iz bliže i dalje okolice (Bakar, Rab, Osor). Više je opatica s područja današnje Slovenije i Austrije. Iz Trsta je osim prve opatice, došla i opatica koju je viša crkvena vlast u prvoj polovici 18. stoljeća nametnula za poglavicu riječkom samostanu sa zadaćom rješavanja problema u zajednici. Može se primijetiti da tijekom 18. stoljeća nekoliko opatica vodi građevinske radove na proširenju i obnovi samostana te izgradnji prostora namijenjenog obrazovanju ženske mladeži. Dugi mandati poglavica u 19. stoljeću vezuju se uz Celestinu Haüsler i Mariju Benediktu Abfalter. Dvadeseto je stoljeće obilježeno najprije izgradnjom novog samostana na Podmurvicama, a potom nakon Drugoga svjetskog rata i egzilom u Italiju. Benedikta Stehle u 38 godina vodstva uspješno je duhovno i materijalno obnovila riječku zajednicu i izgradila novi samostan. Opatica Benedikta Cristofoli organizirala je preseljenje u samostan sv. Daniela u gradu Abano Terme, a zajednicom je upravljala dva desetljeća.

SUMMARY

CHRONOTAX OF THE ABBESSES OF THE BENEDICTINE NUNNERY OF ST ROCH IN RIJEKA

The Benedictine nuns were the first female religious community in the history of Rijeka. From the middle of the seventeenth century until the First World War, they were housed in a monastery next to the church of St Roch, in the heart of the city. From that time until 1948, they were moved to the newly built monastery in Podmurvice, after which the church of St Joseph. During the Italian exodus, after World War II, Benedictine nuns, along with most other monks and clergy, left Rijeka. They found refuge in the monastery of St Daniel in Abano Terme, which was connected with the Benedictine abbey in Praglia. In this exodus the Benedictine nuns took their archives, which caused a situation in which researchers were unable to investigate the history of this monastery, although it was very important for the history of education in Rijeka. Therefore, based on preserved documents from the monastery archives, the author of the article reconstructs the chronotax of the nuns of the Benedictine nuns from the period of the founding of the community (1663) to the present day. In addition, the author brings various news from the history of the monastery. The reconstructed chronotaxis suggests that several nuns, due to the length of their service, significantly marked the history of Rijeka's Benedictine nuns. During the seventeenth and eighteenth centuries, most nuns were of noble origin, and most of them were from Rijeka or the surrounding area. However, some of them also come from Slovenia, Austria, and Italy.

KEY WORDS: *Benedictine nuns in Rijeka, church and monastery of St Roch, Diocese of Pula, education in Rijeka, monastery of St Daniel (Abano Terme)*